

EF-RET, Almindelig del er sat med Times og trykt i
Winds Bogtrykkeri A/S, Haderslev
Bogbinderarbejdet er udført af Carl Niensens Bogbinderi, Odense
Typografi af Erik Ellegaard Frederiksen 1000
© Isi Foighel og Karsten Hagel-Sørensen 1977

ISBN 87-574-1891-8

Forord

Danmarks medlemskab af De Europæiske Fællesskaber har på mange væsentlige områder medført ændringer i det økonomiske liv. Dette er mest iøjnefaldende inden for landbrugsområdet og inden for den internationale samhandel. Samarbejdet mellem de ni stater går imidlertid langt videre.

Gennem opbygning af fælles institutioner, hvortil medlemslandene har overdraget såvel lovgivende, udøvende som i nogen grad dømmende beføjelser, er der skabt et retssystem, der virker ved siden af og i visse tilfælde i stedet for det nationale retssystem. Gennem de grundlæggende traktater, de retsforskrifter som Fællesskaberne har udstedt og den efterhånden omfattende praksis fra EF-domstolen har mange retlige nydannelser set dagens lys, uden at disse nye regler og forskrifter er blevet til på de måder, som er foreskrevet i de nationale forfatninger for tilblivelsen af interne regler.

Nogle af fællesskabsreglerne er specielle og angår typisk særlige økonomiske samfundssektorer. Andre er generelle i den forstand, at de griber ind i – og ændrer – traditionelle retsbegreber på en række centrale områder. Dette gælder f.eks. kontraktsretten, arbejdsretten og retsplejen. På disse områder virker de EF-retlige regler som korrekturhager til de nationale regler.

For juristen betyder dette, at kendskab til fællesskabsrettens generelle indhold er en nødvendighed for fuldt ud at forstå det danske retssystem, således som det kan forventes håndhævet af domstolene. Et sådant kendskab forudsætter ikke blot viden om gældende EF-ret, men navnlig forståelse af Fællesskabet som institution, dets formål, omfang og virkemidler. Kun derved vil man være i stand til at opnå den problembewidsthed og den mulighed for problemløsninger, som er så vigtig for den jurist, der optræder som rådgiver med hensyn til, hvad der er gældende ret.

En samlet fremstilling af EF-retten, som skulle give et dækkende billede af gældende ret på alle specialområder og inden for alle juridiske discipliner ville i dag næppe være overkommelig. Men hertil kommer, at en sådan fremstilling ville få karakter af en håndbog og ud fra et pædagogisk synspunkt ville være uegnet som grundlag for undervisningen.

I overensstemmelse hermed har vi valgt at skrive en fremstilling af *EF-rettens almindelige del*, der dels omfatter en beskrivelse af EF's institutioner og retspleje, dels giver en redegørelse for de fundamentale principper for EF-retten. Herunder har vi søgt at fremhæve, i hvilket omfang EF-retten påvirker centrale områder i dansk ret.

Bogen er tænkt anvendt i universitetsundervisningen i jura, og fremstil-

lingen knytter sig derfor tæt til de værker, der anvendes i undervisningen i folkeret, statsforfatningsret og forvaltningsret. Dette har medført, at der i betydelig grad er lagt vægt på problemer, der ellers ikke er genstand for særlig behandling i danske eller udenlandske håndbøger eller lærebøger i EF-ret, og det er vort håb, at bogen vil hjælpe de studerende til bedre at forstå ligheder og forskelle mellem de forskellige retssystemer, en jurist må kunne håndtere.

Fremstillingen er tilblevet i et snævert samarbejde mellem os, og det er derfor ikke altid muligt at sige, hvem af os der har skrevet hvad. Selv om vi således hæfter solidarisk, er afsnit I, II og V overvejende skrevet af Foighel, medens afsnit III, IV og VI overvejende er skrevet af Hagel-Sørensen.

Uddrag af fremstillingen har i stencileret form været brugt i undervisningen i folkeret på Københavns Universitet i foråret 1977, og vi vil gerne benytte lejligheden til at takke fagets lærere for gode råd og kommentarer. En særlig tak retter vi til lektor ved Københavns Handelshøjskole, lic.jur. Hjalte Rasmussen og fg. kontorchef i Justitsministeriet Claus Gulmann, der har gennemlæst dele af den nu foreliggende fremstilling i manuskript.

København i september 1977

Isi Foighel   Karsten Hagel-Sørensen

Indholdsfortegnelse

Forord 5

Afsnit I **Baggrund og formål**

- Kapitel 1 Den europæiske baggrund 17
- Kapitel 2 Danmarks tiltrædelse af EF 26
- Kapitel 3 EF's formål 32
  - A. Det fælles marked 34
  - B. Det økonomiske samarbejde 36
  - C. Den politiske union 40
- Kapitel 4 Det fælles marked for landbrugsvarer 43

Afsnit II **De grundlæggende principper**

- Kapitel 5 Legalitetsprincippet 53
  - A. Legalitetsprincippet er usædvanligt i internationale organisationer 53
  - B. Implied powers 54
  - C. L'effet utile 55
  - D. Art.235 55
    - a. Forholdet til art.236 56
    - b. Hvornår kan art.235 anvendes? 57
      - 1° Art.235 er subsidiær 57
      - 2° Foranstaltningen skal være påkrævet 58
      - 3° Et af Fællesskabets mål inden for fællesmarkedets rammer 59
- Kapitel 6 Loyalitetsprincippet 61
- Kapitel 7 Samordningsprincippet 64
- Kapitel 8 Ikke-diskrimineringsprincippet 65

- A. Diskrimineringskriteriet 66
- B. Ikke-diskrimineringsprincippets anvendelsesområde 68
  - a. Enhver form for økonomisk aktivitet 68
  - b. Arbejdstageres ikke-økonomiske aktivitet 69
- C. Ikke-diskrimineringsprincippets adressat 71
- D. Undtagelser fra ikke-diskrimineringsprincippet 72
  - a. Undtagelser, der er begrundet i hensynet til den offentlige orden, sikkerhed og sundhed 72
  - b. Undtagelser med hensyn til myndighedsudøvelse 75
  - c. Undtagelser af hensyn til medlemsstaternes økonomi 76
- E. Ikke-diskrimineringsprincippets gennemførelse 77

Afsnit III Retsfastsættelsen

- Kapitel 9 Hvem fastsætter EF-retten? 79
  - A. Hvad vil det sige at fastsætte EF-ret? 79
  - B. Institutionernes hjemsted 80
  - C. Rådet 81
    - a. Sammensætning 81
      - 1° Rådets funktioner er bestemmende for sammensætningen 81
      - 2° Det europæiske Råd 81
    - b. Afstemningsregler 82
    - c. Luxembourgforliget 84
  - D. Kommissionen 85
    - a. Sammensætning 85
    - b. Opgaver 86
      - 1° Administration 86
      - 2° Lovgivningsinitiativet 87
      - 3° Forvaltningskomitéproceduren 87

- E. Europa-Parlamentet 88
  - a. Forholdet til de andre institutioner 88
  - b. Sammensætning 89
  - c. Beføjelser 90
    - 1° Rådslagningsbeføjelse 90
      - i Høringssvar 90
      - ii Dobbelthøring 90
      - iii Udtalelser på eget initiativ 91
    - 2° Beslutninger 91
    - 3° Kontrolbeføjelser 93
- F. Andre organer 94
  - a. Det økonomiske og sociale Udvalg 94
  - b. Revisionsretten 94
  - c. Den Europæiske Investeringsbank 95

- Kapitel 10 Hvorledes fastsættes EF-retten? 96
  - A. Kommissionens beslutningsproces 96
    - a. Forberedelsesfasen 96
    - b. Vedtagelsesfasen 97
  - B. Rådets beslutningsproces 98
    - a. Arbejdsgrupper 98
    - b. Coreper 98
    - c. Formandskabet 99
  - C. Beslutningsprocessen i Danmark 100
  - D. Folketingets kontrol med beslutningsprocessen 102

- Kapitel 11 EF-rettens kilder 105
  - A. Begrebet »gældende EF-ret« 105
  - B. EF-rettens retskildelære 107
  - C. De fuldt ud objektiverede regler 108
    - a. Forordninger 108
    - b. Direktiver 109
    - c. Beslutninger 110
    - d. Henstillinger og udtalelser 111
    - e. Afgørelser 111
    - f. Aftaler med tredjelande 112
    - g. Resolutioner 112

- h. Aftaler truffet af repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer forsamlet i Rådet 113
  - i. Konventioner 113
  - D. De delvis objektiverede regler 114
    - a. Retssædvane 114
    - b. Domspraksis 116
    - c. Administrativ praksis 117
  - E. De frie faktorer 117
    - a. Inspiration fra national ret 118
    - b. Inspiration fra folkeretten 119
    - c. Retsvidenskaben 119
  - F. Domstolens fortolkningsstil 119
- Kapitel 12 Umiddelbart anvendelig EF-ret 121**
- A. EF-rettens inkorporering i dansk ret 121
    - a. Umiddelbart anvendelige bestemmelser i traktaten og ældre retsakter 121
    - b. Retsakter efter Danmarks tiltrædelse 122
    - c. Særligt om direktiver 123
    - d. Bestemmelser, der ikke er umiddelbart anvendelige 124
  - B. Oversigt over retsvirkningerne af umiddelbart anvendelige bestemmelser 125
  - C. Individet som rettighedssubjekt 126
  - D. Individet som pligtsubjekt 128
    - a. Hvem er pligtsubjekt efter EF-retten? 128
    - b. Hvad er pligtens indhold? 129
      - 1° Pligter, der sanktioneres af EF 129
      - 2° Pligter, der sanktioneres af medlemsstaterne 130
      - 3° Pligter, der kun indirekte retter sig til borgerne 132
  - E. Den umiddelbare anvendelighed er ikke noget entydigt begreb 133
  - F. Hvornår er EF-reglerne umiddelbart anvendelige? 134
    - a. Traktaten 134
    - b. Direktiver og beslutninger 135

- c. Forordninger 135
  - d. Traktater, der er indgået af EF 135
  - e. Almindelige traktater 136
- Kapitel 13 Rangforholdet mellem EF-ret og national ret 137**
- A. Rangforholdet mellem EF-ret og senere national lovgivning 137
    - a. Hvornår opstår rangproblemet? 137
    - b. Begrundelsen for EF-rettens kollisionsregel 138
    - c. Indvendinger mod at give EF-retten forrang 142
  - B. Rangforholdet mellem EF-ret og de nationale grundlove 143
- Kapitel 14 Administrationen af EF-retten 146**
- A. De nationale myndigheders administration 146
    - a. EF-retten administreres hovedsagelig af nationale myndigheder 146
    - b. EF-retten kan stille krav til de nationale myndigheders sagsbehandling 147
  - B. Kommissionens administration af EF-retten 150

Afsnit IV **Domstolskontrollen**

- Kapitel 15 EF-domstolens sammensætning og funktion 152**
- A. Retsplejen i EF er obligatorisk 152
  - B. Domstolens sammensætning 153
    - a. Dommernes kvalifikationer og beskyttelsen af deres uafhængighed 153
    - b. Generaladvokaterne 154
  - C. Domstolens funktion 155
    - a. Domstolens arbejdsbyrde 155
    - b. Generaladvokaternes funktion 155
  - D. Domstolens kompetencer og procedureregler i oversigt 156
  - E. Systematik for den følgende fremstilling 157

- Kapitel 16 Søgsmål mod en medlemsstat 158
- A. Medlemsstaternes søgsmålskompetence 158
  - B. Kommissionens søgsmålskompetence 159
    - a. Proceduren i henhold til art.169 159
    - b. Proceduren i henhold til art.93 160
    - c. Domfældelsen 161
- Kapitel 17 Annullationssøgsmålet 162
- A. Genstanden for et annullationssøgsmål 162
    - a. Retsakter fra Rådet og Kommissionen 162
    - b. Kun bindende retsakter 163
  - B. Annullationsgrundene 164
    - a. Inkompetence 164
    - b. Væsentlige formelle mangler 165
      - 1° Høringsmangler 165
      - 2° Mangler ved begrundelsen 165
      - 3° Manglende kontradiktion 166
      - 4° Mangler ved offentliggørelsen 166
      - 5° Overtrædelse af sprogregler 166
    - c. Indholdsmangler 167
    - d. Magtfordrejning 167
    - e. Skønmæssige akter 167
  - C. Tidsfrister 168
  - D. Særligt om fysiske og juridiske personers klageadgang 168
    - a. Beslutning contra forordning 168
    - b. Borgeren skal være berørt individuelt 169
    - c. Borgeren skal være berørt umiddelbart 172
  - E. Uanvendelighedssøgsmålet (art.184) 173
  - F. Konsekvensen af en dom om annullation eller uanvendelighed 173
- Kapitel 18 Passivitetssøgsmålet 175
- Kapitel 19 Erstatningssøgsmålet 177
- A. Afgrænsning af emnet 177
    - a. Erstatning uden for kontrakt 177
    - b. Skader forvoldt af institutionerne 177

- B. »Adfærd« 178
  - a. Kan art.178 benyttes til at omgå art.173 og 175? 178
  - b. Art.178 supplerer art.173 og 175 180
- C. »Retsstridig« 182
  - a. »Retsstridighed« contra »ugyldighed« 182
  - b. Domspraksis, der statuerer ansvar 183
  - c. Ansvarsfrihedsgrunde 186
- D. Adfærd fra en institutions side 187
- E. Årsagssammenhæng 188
- F. Der skal være lidt et økonomisk tab 188
  - a. Erstatningens størrelse 188
  - b. Forældelse 189
- G. Forholdet til art.177 190

Kapitel 20 Præjudicielle afgørelser 194

- A. Formålet med art.177 194
- B. Hvilke nationale myndigheder kan betegnes som »en ret i en medlemsstat«? 196
  - a. Domstole contra forvaltning 196
  - b. Særlige administrative nævn 196
- C. Hvorledes skal EF-domstolens og de nationale retters kompetence afgrænses indbyrdes? 199
  - a. Hvilke retsregler kan EF-domstolen tage stilling til? 199
    - 1° Fællesskabsret 199
    - 2° Hvilke institutioner? 200
    - 3° Hvilke retsakter? 200
  - b. Hvad tager EF-domstolen stilling til? 202
    - 1° Fortolkning 202
    - 2° Gyldighed 203
  - c. Hvad er virkningen af Domstolens svar? 204
  - d. Er der andre begrænsninger i de nationale domstoles forelæggelsesret end dem, der følger af EF-domstolens kompetence? 205
    - 1° EF-domstolens censur 205
    - 2° Kære af forelæggelsesbeslutning 206
- D. Hvornår har de nationale domstole en forelæggelsespligt? 207

- a. Hvilke domstole er omfattet af forpligtelsen i art.177 stk.3? 207
- b. Er forelæggelsespligten absolut? 208
  - 1° Tidligere præjudicielle afgørelser 209
  - 2° Acte clair 209
  - 3° Summariske procesformer 210
- c. Har andre end de af art.177 stk.3 omfattede domstole en forelæggelsespligt? 210

- Kapitel 21 Bindende responsa og andre afgørelsesformer 212
- A. Bindende responsa 212
    - a. EØF-traktatens art.228 213
    - b. EKSF-traktatens art.95 215
  - B. Andre afgørelsesformer 216

Afsnit V **Den udenrigspolitiske kompetence**

- Kapitel 22 Traktatkompetencen 217
- A. EØF's retssubjektivitet 217
  - B. Forbindelser til tredjelande og internationale organisationer 218
  - C. Forholdet til ældre traktater 219
  - D. Traktatkompetencen i henhold til art.110-115 219
  - E. Traktatkompetencen i øvrigt 220
  - F. Retsvirkningerne af EF's internationale aftaler 225

- Kapitel 23 Det udenrigspolitiske samarbejde 226

Afsnit VI **Traktatændringer**

- Kapitel 24 Ændringer i traktaten 230

- Kapitel 25 Ændringer af antallet af medlemsstater 233
- A. Udvidelse af medlemskredsen 233

- B. Associeringsaftaler 235
  - a. Associeringsaftaler der minder om bistandsaftaler 235
  - b. Associering som forberedelse for egentligt medlemskab 236
- C. Indskrænkning af medlemskredsen 237

- Bilag 1 Tiltrædelsesloven 239

- Bilag 2 Traktat om oprettelse af det Europæiske økonomiske Fællesskab 241

- Forkortelser 314

- Domsregister 316

- Sagregister 320

Baggrund og formål
De grundlæggende
principper
Retsfastsættelsen
Domstolskontrollen
Den udenrigspolitiske
kompetance
Traktatændringer